

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO

ELEANOR SHARPSTON

przedstawiona w dniu 14 czerwca 2007 r.(1)

Sprawa C-355/06

J.A. van der Steen

przeciwko

Inspecteur van de Belastingdienst Utrecht-Gooi/kantoor Utrecht

Artykuł 4 szóstej dyrektywy VAT – Pojęcie działalności gospodarczej wykonywanej samodzielnie – Pracownik spółki, który jest również jej jedynym udziałowcem i jedynym dyrektorem

1. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i jednostka, która jest jej jedynym udziałowcem, jedynym dyrektorem i jedynym pracownikiem są traktowane przez organy podatkowe jako jeden podmiot do celów podatku VAT. Jest to możliwe jedynie, jeżeli jednostkę można uznać za podatnika w zakresie pracy wykonywanej dla spółki. Gerechtshof te Amsterdam (sąd apelacyjny w Amsterdamie) zwraca się o wyjaśnienie, czy praca ta stanowi „działalność gospodarczą” wykonywaną samodzielnie w rozumieniu szóstej dyrektywy VAT(2).

Ważne przepisy

Uregulowania wspólnotowe

2. W czasie mającym znaczenie dla postępowania przed sądem krajowym art. 2 szóstej dyrektywy wymaga, aby podatkowi podlegały „dostawa towarów lub usług świadczona [świadczona usług dokonywane] odpłatnie na terytorium kraju przez podatnika, który jako taki występuje [działającego w takim charakterze]”(3).

3. Artykuł 4 stanowi w zakresie mającym znaczenie dla sprawy:

„1. »Podatnikiem« jest każda osoba wykonująca samodzielnie i niezależnie od miejsca zamieszkania [niezależnie od jej miejsca] działalność gospodarczą, określona w ust. 2, bez względu na cel czy te rezultaty takiej działalności.

2. Działalność gospodarcza określona w ust. 1 obejmuje wszelką działalność producentów, handlowców i osób świadczących usługi, w tym z górnictwem, działalnością rolniczą i wykonywaniem wolnych zawodów [lub podobnych]. Za działalność gospodarczą uznaje się również wykorzystywanie, w sposób ciągły, własności dóbr materialnych lub niematerialnych do celów zarobkowych [wykorzystywanie własności dóbr materialnych lub niematerialnych celem stałego osiągnięcia zysku].

[...]

4. Użycie słowa »samodzielnie« w ust. 1 wyklucza opodatkowanie pracowników i innych osób, o ile są one związane z pracodawcą przez umowę o pracę lub inny stosunek prawny tworzący więzy [stosunek podporządkowania] między pracodawcą a pracownikiem co do [w zakresie] warunków pracy, wynagrodzenia i odpowiedzialności pracodawcy.

[...] każde państwo członkowskie może uznać za jednego podatnika osoby mające swe przedsiębiorstwa na terytorium kraju, które będąc prawnie niezależne, są ściśle związane ze sobą finansowo, ekonomicznie i organizacyjnie.

[...]"(4).

Uregulowania niderlandzkie

4. Zgodnie z art. 7 ust. 1 Wet op de Omzetbelasting 1968 (ustawy o podatku obrotowym z 1968 r.) przedsiębiorcą jest „każda osoba wykonująca działalność gospodarczą samodzielnie”. Zgodnie z art. 7 ust. 2 „działalność gospodarcza” obejmuje działalność handlową lub zawodową oraz wykorzystywanie prawa własności celem stałego osiągnięcia zysku.

5. Zgodnie z art. 7 ust. 4 tej ustawy jeżeli zdefiniowani w ten sposób przedsiębiorcy są finansowo, organizacyjnie i gospodarczo związani w taki sposób, że tworzą jeden podmiot, to są oni traktowani jako jeden podmiot do celów podatkowych. Decyzja o traktowaniu ich w ten sposób jest wydawana przez właściwego inspektora podatkowego.

Orzecznictwo wspólnotowe

6. W sprawie Heerma(5) mającej za przedmiot odesłanie prejudycjalne Hoge Raad Netherlands (sądu najwyższego, Niderlandy) rolnik utworzył z żoną spółkę cywilną, do której wniósł środki produkcji swojego gospodarstwa. Później zbudował zagrodę na bydło i wynajmował ją spółce w zamian za roczny czynsz. Rolnik ten oraz spółka wniosły o uchylenie zwolnienia z podatku VAT w zakresie tego wynajmu(6).

7. Trybunał orzekł, że „art. 4 ust. 1 [szóstej dyrektywy] należy interpretować w ten sposób, że jeżeli jedyną działalnością gospodarczą osoby w rozumieniu tego przepisu polega na wynajmie ruchomości spółce, takiej jak spółka cywilna prawa niderlandzkiego, której jest ona współnikiem, to wynajem ten należy traktować jako samodzielną działalność gospodarczą w rozumieniu tego przepisu”.

8. Dochodząc do tego wniosku, Trybunał zaznaczył, że „między spółką cywilną a współnikiem nie ma stosunku podporządkowania lub stosunku podobnego do tego wskazanego w art. 4 ust. 4 akapit pierwszy szóstej dyrektywy, który wyklucza samodzielność udziałowca. Natomiast współnik, wynajmując ruchomości spółce cywilnej, działa na własny rachunek, we własnym imieniu i na własną odpowiedzialność, nawet jeżeli sam jest w tym samym czasie dyrektorem najmujecej spółki cywilnej. Omawiany wynajem nie należy bowiem do zakresu zarządzania ani reprezentacji spółki cywilnej”(7).

Orzecznictwo niderlandzkie

9. W kolejnej sprawie(8) Hoge Raad oparł się na wyroku w sprawie Heerma celem dokonania wykładni art. 7 ust. 4 Wet op de Omzetbelasting w sytuacji, gdzie osoba będąca dyrektorem spółki, w której posiadała 75% udziałów, wystawiła spółce faktury za usługi zarządzania. Stwierdził on, że zgodnie z prawem niderlandzkim dyrektor był pracownikiem spółki, ale

odmiennie od zwykłego pracownika, nie był w stosunku podporządkowania względem spółki. W związku z tym stwierdził, że osoba ta musiała działać w charakterze samodzielnego podmiotu, wykonując usługi zarządzania. Dochodzić do tego wniosku, oparł się również na art. 4 ust. 4 szóstej dyrektywy(9) oraz na wyroku Trybunału w sprawie Asscher(10).

10. Wyrok w sprawie Asscher odnosi się do postanowień traktatu dotyczących swobodnego przepływu osób oraz ich skutku w zakresie przepisów o podatku dochodowym. W wyroku tym(11) Trybunał stwierdził, że działano?? osoby będącej dyrektorem (niderlandzkiej) spółki, której był również jedynym wspólnikiem, „nie była wykonywana w ramach stosunku podporządkowania”, a zatem należało ją traktować „nie jako »pracownika« w rozumieniu art. [39 WE], lecz jako osobę wykonującą działalność na własny rachunek w rozumieniu art. [43 WE]”. Sprawa ta nie dotyczyła pojęcia zatrudnienia w kontekście podatku VAT.

Przebieg postępowania i przedłożone pytania

11. J.A. van der Steen prowadził jednoosobowo przedsiębiorstwo oferujące usługi sprzątania, w charakterze przedsiębiorcy w rozumieniu Wet op de Omzetbelasting.

12. Następnie założyciel spółki z ograniczoną odpowiedzialnością J.A. van der Steen Schoonmaakdiensten BV (zwaną dalej „spółką”) i objął w niej funkcję jedynego członka zarządu i jedynego udziałowca. Spółka, która sama była przedsiębiorcą w rozumieniu Wet op de Omzetbelasting, przejęła jego działalność. Nadal wykonywał on wszystkie czynności związane z działalnością, po zawarciu ustnej umowy o pracę ze spółką(12). Spółka wypłacała mu miesięczne wynagrodzenie oraz coroczne świadczenie wakacyjne, od którego odliczał on odpowiednio podatki i składowki na ubezpieczenie społeczne. Innych pracowników nie było.

13. Spółka stała się potem niewypłacalna. Działano?? została przejęta przez inną spółkę(13). Stosunek pracy J.A. van der Steena z jego własną spółką ustał i został on następnie zatrudniony przez drugą spółkę.

14. W trakcie ustalania zobowiązania podatkowego VAT J.A. van der Steena i niewypłacalnej spółki inspektor podatkowy przyjął, że te dwa podmioty stanowiły jeden podmiot do celów podatkowych zgodnie z art. 7 ust. 4 Wet op de Omzetbelasting. Odwołał się w tym zakresie do wyroku Hoge Raad nr 35 775 i do decyzji Staatssecretaris van Financiën (sekretarza stanu ds. finansowych)(14) opierającej się na tym wyroku. Decyzja ta stwierdza mianowicie innymi, że „dyrektor spółki, w której posiada on więcej niż połowę udziałów, jest kwalifikowany jako przedsiębiorca w rozumieniu art. 7 Wet op de Omzetbelasting 1968 w zakresie działalności wykonywanej na rzecz spółki za wynagrodzeniem. W tym zakresie nie ma znaczenia, czy działalność ta była wykonywana na podstawie umowy o pracę zawartej ze spółką, czy nie”.

15. Spór J.A. van der Steena z organem podatkowym toczy się obecnie przed Gerechtshof te Amsterdam, który podkreśla, że rozstrzygnięcie sprawy zależy od zakwalifikowania J.A. van der Steena jako przedsiębiorcy do celów podatku VAT, lecz nie jest pewne, czy ocena taka jest zgodna z prawem wspólnotowym.

16. Gerechtshof wnosi zatem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w przedmiocie pytania:

„Czy art. 4 ust. 1 szóstej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że jeżeli czynności wykonywane przez daną osobę polegają na wykonywaniu wszystkich prac związanych z działalnością spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, której osoba ta jest jedynym członkiem zarządu, udziałowcem i »członkiem personelu pracowniczego«, to prace te nie stanowią działalności gospodarczej, ponieważ nie są wykonywane w ramach zarządzania i reprezentacji

spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i w związku z tym znajdują się poza obrotem gospodarczym”.

17. Rząd niderlandzki i Komisja przedłożyły uwagi na piśmie, obie twierdząc, że osoba w opisanej sytuacji nie wykonuje samodzielnej działalności gospodarczej. J.A. van der Steen nie przedłożył uwag. Żadna ze stron nie wniosła o przeprowadzenie rozprawy i nie miała ona miejsca.

Ocena

18. Jak podkreśla Komisja, jeżeli przedsiębiorca tworzy spółkę celem wykonywania jego działalności, celem jest generalnie ustanowienie oddzielnej osoby prawnej, odrębnej od niego samego(15). Jest to szczególnie użyteczne w celu ograniczenia odpowiedzialności osobistej w zakresie wykonywania działalności(16).

19. Gdy istnieją dwa odrębne podmioty prawne, jest jasne, że mogą one działać samodzielnie w stosunku do siebie i że mogą zawierać różnego rodzaju stosunki prawne ze sobą.

20. Na przykład w sprawie Heerma rolnik i spółka cywilna były odrębnymi podmiotami i rolnik mógł wynająć spółce należącą do niego nieruchomości. Jak orzekł Trybunał, czyniąc to, wykonywał samodzielnie działalność gospodarczą do celów podatku VAT.

21. W niniejszej sprawie J.A. van der Steen i spółka były odrębnymi podmiotami i J.A. van der Steen mógł – i tak też uczynił – zawrzeć umowę o pracę ze spółką.

22. W zakresie w jakim praca wykonywana na rzecz spółki mieściła się w zakresie tej umowy o pracę, co do zasady jest ona wykluczona z zakresu podatku VAT zgodnie z jednoznacznym brzmieniem art. 4 ust. 4 szóstej dyrektywy.

23. W tym kontekście jego sytuacja różni się od sytuacji p. Heermy, bowiem leasing i wynajem nieruchomości stanowi działalność należącą do zakresu podatku VAT i są w istocie wyrażone wymienione w art. 13 cz. B lit. b) i 13 cz. C lit. a) szóstej dyrektywy(17).

24. Na tej podstawie wydawałoby się, że decyzja inspektora podatkowego zaskarżona przez J.A. van der Steena nie odpowiada właściwej wykładni prawa wspólnotowego. Ponieważ opiera się ona na decyzji Staatssecretaris van Financiën oraz na wyroku Hoge Raad, również te ostatnie mogą zawierać nieprawidłowy wykładni.

25. Korzyści wynikające z wyłączenia zatrudnienia z zakresu podatku VAT są oczywiste. Gdyby nie było ono wyłączone, każdy pracownik musiałby się zarejestrować do celów podatku VAT i podatek ten obciążałby wszystkie wynagrodzenia. Pracownicy wykonujący świadczenia opodatkowane mogliby wprowadzić odliczyć podatek VAT, lecz na tych, którzy wykonywaliby świadczenia zwolnione od podatku spoczywałby znaczny ciężar, chyba że zostałby wprowadzony specjalny mechanizm kompensujący, który sam w sobie byłby obciążeniem. Natomiast gdy zatrudnienie jest wyłączone z zakresu podatku VAT, koszt pracy stanowi część wartości dodanej do wykonywanych usług i dostaw. Jest ona zatem automatycznie włączana do podstawy opodatkowania tych usług i dostaw, lecz nie wywiera skutków podatkowych VAT w zakresie zwolnionych usług i dostaw. Poza znaczne oszczędności w zakresie czynności administracyjnych, zapewnione jest powszechne zastosowanie zasady neutralności podatkowej działalności opodatkowanej.

26. W konsekwencji nie jest po??dane, aby dzia?alno?? mieszcz?c? si? w ramach umowy o prac? traktowa? jako samodzielne dzia?alno?? podlegaj?ce opodatkowaniu.
27. Powody, które sk?oni?y Hoge Raad i Staatssecretaris van Financiën do zaj?cia stanowiska, na którym opiera si? zaskar?ona decyzja wyda? si? wynika? z dwóch orzecze? Trybuna?u – w sprawach *Heerma* i *Asscher*(18) – oraz z natury stosunku mi?dzy spó?k? a jej dyrektorem w prawie niderlandzkim.
28. Nie s?dz?, by te dwa zacytowane wyroki potwierdza?y takie stanowisko. Sprawa *Heerma* nie dotyczy?a umowy o prac?, lecz wyra?nie samodzielnej i wyra?nie opodatkowanej dzia?alno?ci leasingu lub wynajmu nieruchomo?ci. W sprawie *Asscher* dokonano rozró?nienia mi?dzy zatrudnieniem a dzia?alno?ci? na w?asny rachunek na podstawie istnienia b?d? braku stosunku „podporz?dkowania”, lecz mia?o to miejsce, jak podkre?la Komisja, w zupe?nie innym kontek?cie ustalenia w?a?ciwego artyku?u traktatu w dziedzinie swobody przep?ywu.
29. Trudniejsze dla Trybuna?u jest wyra?enie pogl?du co do stosunku mi?dzy spó?k? a jej dyrektorem w prawie niderlandzkim(19). Z wyroku Hoge Raad nr 35 775(20) wydaje si? wynika?, ?e us?ugi ?wiadczone przez dyrektora na rzecz spó?ki, w charakterze jej dyrektora, mo?na uzna? za wykonywane w ramach umowy o prac?. Gdyby tak by?o, wyrok mo?e stanowi? podstaw? propozycji, zgodnie z któr? do celów podatku VAT us?ugi takie niekoniecznie nale?y uzna? za ?wiadczone w taki sposób. Propozycja taka niekoniecznie k?óci si? z wy??czeniem rzeczywistego zatrudnienia z zakresu podatku VAT. Mo?e to oznacza? ponad to, ?e je?li zostanie stwierdzone, w innym kontek?cie, ?e us?uga mie?ci si? w zakresie umowy o prac?, to jednak nale?y zbada? do celów podatku VAT, czy w rzeczywisto?ci nie stanowi ona wykonywania samodzielnej dzia?alno?ci.
30. W zwi?zku z tym, jak twierdzi Komisja, nic w aktach niniejszej sprawy nie wskazuje na to, ?e którakolwiek z us?ug J.A. van der Steena by?a wykonana na rzecz spó?ki w jakichkolwiek innych ramach ni? rzeczywista umowa o prac?.
31. Jest oczywi?cie zawsze mo?liwe, niezale?nie od innych aspektów stosunku prawnego mi?dzy stronami, ?e to, co wydaje si? by? rzeczywist? umow? o prac? przy bli?szym zbadaniu okazuje si? by? innym rodzajem porozumienia. I znowu, w aktach sprawy nie ma nic, co sugerowa?oby, ?e jest tak w przypadku umowy J.A. van der Steena. Okoliczno?? za?, ?e otrzymywa? on sta?e miesi?czne wynagrodzenie podlegaj?ce podatkowi oraz sk?adkom na ubezpieczenie spo?eczne przemawia silnie przeciwko takiej wyk?adni.
32. Jestem zatem zdania, ?e us?ugi ?wiadczone na rzecz spó?ki przez osob? w sytuacji J.A. van der Steena, tak jak zosta?a ona opisana w postanowieniu odsy?aj?cym, nie mieszcz? si? w zakresie podatku VAT w ?wietle art. 4 ust. 4 szóstej dyrektywy oraz ?e osoba taka nie jest w zakresie takich us?ug podatnikiem w rozumieniu jej art. 4 ust. 1.
33. Liczne dalsze wzgl?dy zosta?y podniesione przez rz?d niderlandzki i Komisj?.
34. Po pierwsze, zainteresowana osoba nie dzia?a „we w?asnym imieniu, na w?asny rachunek i na w?asn? odpowiedzialno??”(21), gdy ?wiadczy us?ugi jako pracownik. Dzia?a w imieniu, na rachunek i na odpowiedzialno?? spó?ki.
35. Po drugie, w charakterze pracownika, osoba ta nie ponosi samodzielnie ryzyka gospodarczego(22). Ryzyko to jest ponoszone przez spó?k?, która zawiera umowy z klientami i wykonuje na ich rzecz us?ugi o charakterze gospodarczym.

36. Po trzecie, przynajmniej w państwach poszczególnych czynności, do których stosuje się podatek VAT, nie ma świadczenia wzajemnego, w ramach którego wynagrodzenie otrzymane przez usługodawcę stanowi wartość przekazaną w zamian za usługę wykonaną na rzecz odbiorcy(23). Osoba ta otrzymuje stałą kwotę wynagrodzenia i świadczenia wakacyjnego, niezależnie od rzeczywiście wykonanych usług(24).

37. Potwierdza to zatem mój pogląd, zgodnie z którym ponieważ osoba w sytuacji J.A. van der Steena nie jest podatnikiem w zakresie usług wykonanych w ramach umowy o pracę, nie może ona w tym zakresie być traktowana również ze spółką jako „jeden podatnik” w rozumieniu art. 4 ust. 4 akapit drugi szóstej dyrektywy ani w konsekwencji jako jeden przedsiębiorca do celów art. 7 ust. 4 Wet op de Omzetbelasting.

38. Oczywiście żadna z powyższych uwag nie wpływa na to, że osoba będąca jedynym udziałowcem, jedynym dyrektorem i jedynym pracownikiem spółki może być również ze swej strony podatnikiem w ramach innego rodzaju działalności gospodarczej, która nie mieści się w zakresie umowy o pracę. Jeżeli taka działalność wiążąca się ze spółką, to jest możliwe przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności traktowanie jednostki i spółki jako jednego podatnika. Jednak nie są to okoliczności opisane w postanowieniu odsyłającym.

Wnioski

39. W świetle powyższych rozważań jestem zdania, że Trybunał powinien na pytania Gerechtshof te Amsterdam odpowiedzieć, że:

„Osoba fizyczna, która świadczy usługi na rzecz podatnika na podstawie umowy o pracę nie jest w tym zakresie sama podatnikiem w rozumieniu art. 4 ust. 1 szóstej dyrektywy Rady 77/388/EWG, ponieważ nie wykonuje samodzielnej działalności gospodarczej. Usługi takie są natomiast wyłączone z zakresu podatku VAT zgodnie z art. 4 ust. 4 tej dyrektywy. Nie ma w tym zakresie znaczenia, czy pracodawca jest osobą prawną, której pracownik jest również udziałowcem lub dyrektorem, bądź nawet jedynym dyrektorem i jedynym udziałowcem, pod warunkiem że te dwie strony mają odrębny osobowość prawną oraz zdolność do zawarcia umowy o pracę między sobą oraz faktycznie zawarły taką umowę, na podstawie której wykonywane są te usługi”.

1 – Język oryginału: angielski.

2 – Szósta dyrektywa Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych – wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednolicona podstawa wymiaru podatku (Dz.U. 1977, L 145, str. 1), zmieniona wielokrotnie, lecz nie w zakresie przepisów tutaj cytowanych. Od dnia 1 stycznia 2007 r. szósta dyrektywa została uchylona i zastąpiona dyrektywą 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.U. 2006, L 347, str. 1).

3 – Taki sam przepis widnieje w art. 2 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2006/112.

4 – Przepisy w istocie powtórzone w art. 9 ust. 1, 10 i 11 dyrektywy 2006/112.

5 – Wyrok z dnia 27 stycznia 2000 r. w sprawie C-23/98 Heerma, Rec. str. I-419.

6 – Zwolnienie i wybór wyłączenia go zgodnie z art. 13 cz. II B lit. b) oraz art. 13 cz. II C lit. a) szóstej dyrektywy.

7 – Punkt 18 wyroku.

8 – Wyrok nr 35 775 z dnia 26 kwietnia 2002 r.; zob. w szczególności pkt 3.6 i 3.10.

9 – W szczególności słowa „tworzący stosunek podporządkowania między pracodawcą a pracownikiem”.

10 – Wyrok z dnia 27 czerwca 1996 r. w sprawie C-107/94 Asscher, Rec. str. I-3089.

11 – W punkcie 26.

12 – Gdyby dosłownie tak było, to można mieć tylko nadzieję, że odbyło się to na osobności, jako że mechanizm zawierania takiej umowy musiałby się wydać raczej dziwny dla postronnego świadka.

13 – Postanowienie odsyłające nie podaje szczegółów, ale wydaje się wynikać z niego, że J.A. van der Steen nie był ani udziałowcem, ani dyrektorem tej spółki. Kwestia ta nie ma w każdym razie znaczenia dla niniejszej sprawy.

14 – Decyzja DBG2002/3677M z dnia 24 lipca 2002 r.

15 – Przepisy prawne regulujące takie spółki są do pewnego stopnia zharmonizowane dwunastą dyrektywą Rady w sprawie prawa spółek z dnia 21 grudnia 1989 r. dotyczącą jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością (Dz.U. 1989, L 395, str. 40).

16 – Porównaj art. 7 tej dyrektywy, zgodnie z którym „[p]aństwo członkowskie może nie dopuścić do tworzenia spółek jednoosobowych, jeżeli jego ustawodawstwo przewiduje dla indywidualnych przedsiębiorców możliwość utworzenia przedsiębiorstw o odpowiedzialności ograniczonej do sumy przeznaczanej na określony działaność [...]”.

17 – Artykuł 135 ust. 1 pkt I i 2 dyrektywy 2006/112.

18 – Zobacz pkt 6–8 oraz przypisy 5 i 10 powyżej.

19 – Zobacz jednak w kontekście zabezpieczenia społecznego wyrok z dnia 10 lipca 1986 r. w sprawie 79/85 Segers, Rec. str. 2375 oraz wyrok z dnia 19 marca 2002 r. w sprawach połączonych C-393/99 i C-394/99 Hervein i in., Rec. str. I-2829.

20 – W szczególności w pkt 3.8.

21 – Wyżej wymieniony wyrok w sprawie Heerma, pkt 18.

22 – Wyrok z dnia 25 lipca 1991 r. w sprawie C-202/90 Recaudadores de Tributos, Rec. str. I-4247, pkt 13; oraz z dnia 23 marca 2006 r. w sprawie C-210/04 FCE Bank, Zb.Orz. str. I-2803, pkt 33 i nast.

23 – Wyrok z dnia 3 marca 1994 r. w sprawie C-16/93 Tolsma, Rec. str. I-743, pkt 14; wyrok z dnia 21 marca 2002 r. w sprawie C-174/00 Kennemer Golf & Country Club, Rec. str. I-3293, pkt 39.

24 – Nie ma informacji, że ten czynnik przyczynił się do niewypłacalności spółki w niniejszej sprawie, ale okoliczności, że mógł się do tego przyczynić uwypukla rozróżnienie między otrzymanym wynagrodzeniem a wartością świadczenia wzajemnego.